

Науковці Вінниччини

Підготувала Старчеус Г. М.,
бібліотекар I категорії

Білик Василь Данилович (1923-2006), лікар-невролог

Народився 14.01.1923, селище Вапнярка, Томашпільського р-ну Вінницької обл. невролог, доктор медичних наук (1973), професор (1973). Закінчив Вапнярську середню залізничну школу (1940), навчався в Київському медичному інституті (1940–1941), закінчив Вінницький медичний інститут з відзнакою (1950). Упродовж 1950–1951 рр. навчався в клінічній ординатурі цього ж інституту (кафедра нервових хвороб), у подальшому на цій же кафедрі працював асистентом (1951–1966), доцентом (1967–1973), завідувачем кафедри (1977–2005). З лютого 2005 р. – професор кафедри нервових хвороб. Проректор з навчальної роботи (1971–1974), ректор Вінницького медичного інституту (1974–1988). Очолював Раду ректорів Вінницького вузівського центру, до якого входили вищі навчальні заклади Вінницької, Хмельницької та Житомирської областей. Як ректор ініціював розвиток організаційної структури вищого навчального закладу.

За час його роботи на посаді ректора були відкриті в інституті факультети підвищення кваліфікації лікарів з філією в м. Хмельницькому та підготовчий для іноземних громадян, проблемна наукова лабораторія з вивчення лікувальних якостей радонових вод курорту в м. Хмільнику на Вінниччині. Були збудовані 3 студентські гуртожитки, їдальня та аудиторний корпус на території обласної лікарні, спортивно-оздоровчий табір, налагоджені тісні наукові зв'язки з вузами багатьох республік СРСР, а також із зарубіжними країнами. Був членом правління та Президії наукових товариств невропатологів, психіатрів та наркологів СРСР та України. У 1992 році обраний академіком Міжнародної академії інтегративної антропології. Учасник Другої світової війни. Нагороджений орденами «Знак Пошани», Трудового Червоного Прапора та Дружби Народів, багатьма медалями. Почесний громадянин м. Вінниці (1998).

1. **Голяченко О.** Лікарі Вінниччини / О. Голяченко. – Тернопіль : Лілея, 1999. – Із змісту: Василь Білик : [є фото]. – С. 60–63.
2. **Мої літа** – моє багатство: Василю Даниловичу Білику – 80 // Медицина Вінниччини. – 2003. – Січ. (№ 1). – С. 3.
3. **Процек О. Г.** Білик Василь Данилович : [є фото] / О. Г. Процек // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2003. – Т. 2. – С. 787.
4. **Професору** Білику В. Д. – 70 років // Молодий медик. – 1993. – 11 січня.
5. **Смольський Л. П.** Вуз руками його ректорів : [стисло про діяльність В. Д. Білика на посаді ректора Вінниц. мед. ін-ту (1974–1988). Є фото] / Л. П. Смольський // Молодий медик. – 2003. – Черв. (№ 22). – С. 3.
6. **Федоренко Н.** За покликанням розуму і серця / Н. Федоренко // Вінницький альбом. – Вінниця, 1999. – С. 268–270.

Будкер Андрій Михайлович

(1918-1977), фізик

Народився Андрій Михайлович 1 травня 1918 р. в селі Мурафа Шаргородського району Вінницької області.

В 1936 р. Андрій Михайлович закінчує середню школу № 9 і вступає на фізичний факультет Московського державного університету. Фізика, як наука, захопила молодого Будкера з самого початку.

Свою першу наукову працю А.М. Будкер здійснив ще у студентські роки під керівництвом І.Є. Тамма. Вона була присвячена проблемі пошуку тензора енергії – імпульсу електромагнітного поля у рухомих середовищах. Можливо вже тут майбутній академік побачив величезні перспективи у дослідженнях таких складних систем, як потужно-струменеві прискорювачі та термоядерні реактори.

24 червня 1941 р. з останнього державного іспиту молодий Будкер іде на фронт. У польовій зенітній частині він зробив своє перше відкриття, вдосконаливши систему управління зенітним вогнем.

По закінченні війни А.М.Будкер поступає в теоретичний відділ Лабораторії № 2, яка працювала під керівництвом І.В.Курчатова. Працював з видатними фізиками.

У 1958 р. при активній підтримці І.В.Курчатова лабораторія, очолювана Андрієм Михайловичем, переїздить з Москви до Новосибірська, де перетворюється у самостійний Інститут ядерної фізики Сибірського відділення АН СРСР. Особливо плідною була робота А.М.Будкера на посаді директора інституту (1958-1977 рр.), який став під його керівництвом найбільшим ядерно-фізичним центром.

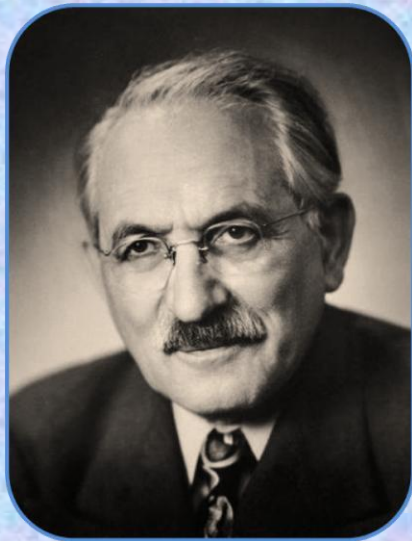
Наукові досягнення А.М.Будкера високо оцінені державою – він нагороджений багатьма орденами, медалями, відзначений почесними званнями.

Режим доступу:

<http://irp.vn.ua/index.php?page=0&action=52&k=112>

Ваксман Зельман Абрахам (1888-1973), мікробіолог, біохімік

Народився Ваксман 8 липня 1888 року в українському селі Нова Прилука.

В 1910 році захистив диплом в Одеській гімназії. Мрія про добру освіту покликала його до далекої Америки.

Коли Ваксман зайнявся вивченням мікробіології ґрунту, мікроорганізми практично не досліджувалися. 1918 року він стає доктором фізіології й біохімії, читає лекції в Рутгерсі, де 1925 року призначається ад'юнкт-професором, через шість років (1931-го) - професором з мікробіології ґрунту, а 1943-го - професором мікробіології.

На всіх етапах своєї діяльності З. Ваксман вивчає бактеріологію та біохімію ґрунту. Вже у 1915 році виділяє з ґрунту один із видів актиноміцетів - грицеус. Продовжуючи дослідження мікроорганізмів ґрунту в пошуку нових антибіотиків, З. Ваксман та його співробітники виділили близько 10 тисяч різних ґрунтових мікробів. 1943 рік виявився найпліднішим, коли з штаму актиноміцету, який описав ще у 1915 році З. Ваксман, виділили активну речовину під назвою стрептоміцин.

До Нобелівської премії, отриманої 1952 року з фізіології й медицини за відкриття стрептоміцину, першого антибіотика, котрий виявився ефективним при лікуванні туберкульозу й врятував життя десятків тисяч людей, він ішов 20 років.

1958 року Ваксман іде на пенсію з університету в Рутгерсі. Він кавалер ордена Почесного легіону, член багатьох національних наукових товариств, почесний лікар Льєжського і Рутгерського університетів.

1. **Кучер В. О.** Зельман Абрахам Ваксман / В. О. Кучер, О. І. Роговий. - Вінниця : ІТІ, 2003. - 96 с.

2. **Лазаренко В.** Земля подільська викохала Нобелівського лауреата / В. Лазаренко. - Вінниця : Поділля-2000, 2003. - 92 с.

3. **Кучер Владимир.** У истоков антибиотикотерапии. Жизненный путь и научный подвиг З. А. Ваксмана / В. А. Кучер, Ю. М. Мостовой. - Винница : ГКФ, 2012. - 184 с.

4. **Пішак В. П.** Медицина ХХ століття в постатях. До 100 - річчя Нобелівської премії : біогр. довід. / В. П. Пішак, С. С. Бачок, Б. С. Кушнір. - Чернівці : БДМА, 2001. - 192 с.

5. **Кучер Владимир.** Зельман Абрахам Ваксман. Жизнь, вдохновение, слава / В. А. Кучер. - Винница : Континент-ПРИМ, 2005. - 388 с. : ил.

Болярський Микола Миколайович (1878-1939), лікар

Народився в Пермський губернії у 1878 році. Після закінчення гімназії навчався на медичному факультеті Юр'євського університету. В 1905 році, не закінчивши навчання в університеті, поїхав працювати земський лікарем в Курську губернію. Через рік він повернувся до навчання.

З 1907 по 1914 рік М.М. Болярський працює в Обухівський лікарні в Петербурзі.

З початком Першої світової війни, М.М. Болярський був мобілізований на фронт. Він очолював 1-й Кауфманський шпиталь Червоного хреста. Пробувши більше 2 років на передовій, шпиталь був евакуйований в Проскурів (нині Хмельницький), а потім у Вінницю. Після розформування Кауфманівського шпиталю, М.М. Болярський перейшов на роботу в Пироговську лікарню, в 1921 році М.М. Болярський очолив лікарню.

Більше 10 років очолював Вінницьке медичне товариство, а потім був головою хірургічного товариства.

Ім'я М.М. Болярського тісно пов'язане з Вінницьким медичним інститутом. Він є одним з ініціаторів його створення. З 1934 року і до смерті М.М. Болярський був проректором з навчальної частини та наукової роботи, одночасно з цим він очолював кафедру хірургії, з якої виділилась в окрему структурну одиницю кафедра оперативної хірургії та топографічної анатомії.

Багато енергії витратив М.М. Болярський на створення кафедри хірургії та на будівництво морфологічного корпусу. Помер М.М. Болярський у 1939 році від нападу стенокардії, що був спричинений хвилюваннями під час пожежі у морфологічному корпусі інституту.

1. **Веденко Б.** Високе покликання / Б. Веденко // Медицина Вінниччини. – 1996. – Трав. (№ 5). – С. 5.
2. **Ганіткевич Я.** Історія української медицини в датах та іменах / Я. Ганіткевич. – Львів, 2004. – Про М. М. Болярського. – С. 113.
3. **Голяченко О.** Лікарі Вінниччини / О. Голяченко. – Тернопіль : Лілея, 1999. – Із змісту: Микола Болярський : [є фото]. – С. 37–39.
4. **Нагорний Ю.** Подвиг лікаря Болярського / Ю. Нагорний // Вінниччина. – 2007. – 3 берез. (№ 9). – С. 6. – Спец.вип. газ. «Хочу все знати».
5. **Професор** Микола Миколайович Болярський – видатний український хірург і уролог : [є фото] / А. Ц. Боржієвський, Ц. К. Боржієвський, І. І. Мітюк [та ін.]. – Львів, 2008. – 76 с.
6. **Вінницький** обласний клінічний онкологічний диспансер - 70 років (1945-2015) / авт. тексту Б. А. Болюх. - Вінниця, 2015. - 48 с. : фот.

Джевецький Степан Карлович (1844-1938), інженер-конструктор

Народився 26 липня 1844 року в с. Кунка Гайсинського району. Середню освіту здобув вдома, а вищу – у Франції, в центральному інженерному училищі.

В 1878-му році в Одесі провів випробування одноосібного, обладнаного перископом човна з гвинтовим двигуном, який проводився в рух ногами, а у 1880 році Джевецький розробив конструкцію першого підводного човна з електронним двигуном. Паралельно працював над повітряними кораблями, розпочавши з дослідженням польотів птахів.

У 1885 році конструктор переїхав до Франції. Однак і надалі продовжував співпрацю з Технічним комітетом, зокрема 1897 р., запропонував Морському відомству винайдений ним того року особливий тип міноносця, що міг захищатися від ворожих снарядів, занурених у воду так, що над поверхнею залишились тільки труби. Разом з О.М. Криловим С.К. Джевецький запропонував проект підводного човна тоннажністю 120 т, з паровими двигунами, розрахованого на 12 чоловік. У 1907 році за проектом Джевецького був збудований підводний човен «Почтовий» з єдиним двигуном для підводного й надводного ходу.

Також Джевецький працював у галузі авіації та повітроплавання. Був автором першого нарису теорії корабельних і повітряних гвинтів. У 1892 році представив Французькому товариству морського судноплавства дослідження з викладенням методу розрахунків, який дозволив визначити виміри складових частин корабельних гребних гвинтів. У висновках кожної зі своїх праць, більшість з яких було використано в конструюванні літаків. Коли розпочався швидкий розвиток будівництва літаків, гвинти системи Джевецького виявились дуже вигідними й користувались попитом. До вивчення гвинта винахідник повертався неодноразово і опублікував цінну працю «Загальна теорія гвинта», відзначену Паризькою АН 1920 р. Джевецький написав також низку досліджень з теоретичних питань як авіації, так і різних галузей математичної фізики. У своїх дослідженнях автор розв'язав два основні на той час питання авіації, а саме: будови літака з мотором і конструкції гвинта.

Режим доступу:

http://hnlb.vn.ua/?page_id=2256

Добжанський Феодосій Григорович (1900-1975), генетик

Режим доступу:

http://schozavtra.in.ua/2015/01/26/2015_24-26-sichnya/#more-2060

Зигуненко С. Н. Н. И. Вавилов :
кн. для уч-ся 9-10 кл. сред. шк.
/ С. Н. Зигуненко, В. И. Малов.
- Москва : Просвещение, 1987.
- 128 с. : ил. - (Люди науки).

Народився 25 січня 1900 році у Немирові, походив з польсько-українського роду. Його дід володів чималими маєтностями під Києвом, але після участі в польському антиросійському повстанні 1863 року царат землі відібрав, а діда заслав до Сибіру. Батько майбутнього вченого викладав у гімназії Немирова математику, мати була родичкою російського письменника Федора Достоєвського (учений неабияк пишався цим фактом). Сім'я жила доволі скромно, у 1910 році переїхала в Київ. Феодосій після закінчення київської гімназії навчався на природничому відділенні фізико-математичного факультету Київського університету (1917-1921); з 1921 по 1924 – аспірант кафедри зоології Української академії наук.

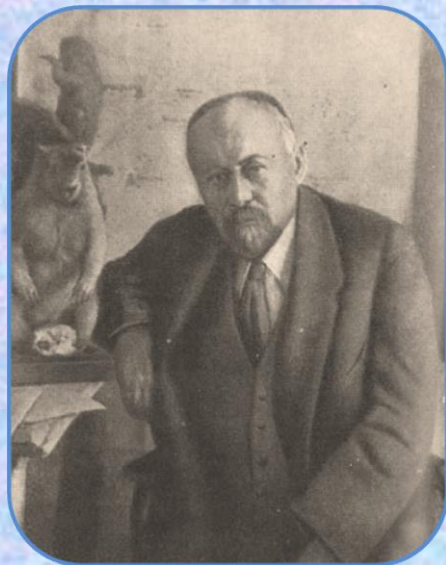
У 1924 році молодий науковець переїздить до Росії, де стає асистентом на кафедрі генетики і експериментальної зоології Ленінградського університету, а також працює фахівцем Бюро євгеніки і генетики Комісії з вивчення виробничих сил Росії АН СРСР. У 1927 році Добжанський отримує стипендію Фонду Рокфеллера, їде до США й починає працювати у всесвітньо відомій лабораторії Томаса Моргану в Колумбійському університеті. У 1931 році він ухвалює остаточне рішення назавжди залишитися в США.

З 1940 по 1962 роки професор зоології в Колумбійському університеті, в 1962-1970 роках він професор Рокфелеровського університету. Його обирали президентом 6 і членом 10 наукових суспільств, членом багатьох академій, в тому числі Національної академії наук США і Лондонського королівського товариства, почесним доктором 21 університету. В 1958 році він був удостоєний Кімберовської премії за видатні досягнення в області генетики, а в 1964 році – вищої наукової нагороди США - Національної медалі за наукові досягнення .

Заболотний Данило Кирилович

(1866-1929), мікробіолог, епідеміолог

Народився в с. Чоботарка Подільської губернії. Закінчив Новоросійський (1891 р.) та Київський (1894 р.) університети. У 1889-1891 рр. працював на Одеській бактеріологічній станції, де вивчав мікроби снігу, опрацьовував питання імунізації ховрахів проти холери тощо. У 1894-1895 рр. працював лікарем у Подільській губернії, у 1895-1897 рр. – у Київському військовому шпиталі. У 1898-1928 рр. – професор Жіночого медичного інституту в Петербурзі, де організував першу в Росії кафедру бактеріології (1898 р.). Водночас у 1919-1923 рр. – ректор Одеського медичного інституту, в якому створив першу у світі кафедру епідеміології (1920 р.). У 1924-1928 рр. – професор Військово-медичної академії у Ленінграді. У 1928-1929 рр. – президент ВУАН, заснував Інститут мікробіології та епідеміології в Києві.

Заболотний опублікував понад 200 праць, присвячених головним чином вивченню трьох інфекційних хвороб - чуми, холери й сифілісу. Його наукові висновки базувались на багатющому фактичному матеріалі, на подвижницькій практичній боротьбі з інфекційними захворюваннями. У 1897 р. брав участь в експедиції з вивчення чуми в Індії, Аравії. В наступні роки керував експедиціями з вивчення спалахів чуми в Монголії, Китаї, на Забайкаллі, в Ірані, Аравії, Месопотамії, в Киргизьких степах, Поволжі, Туркестані, Шотландії, Маньчжурії та ін.

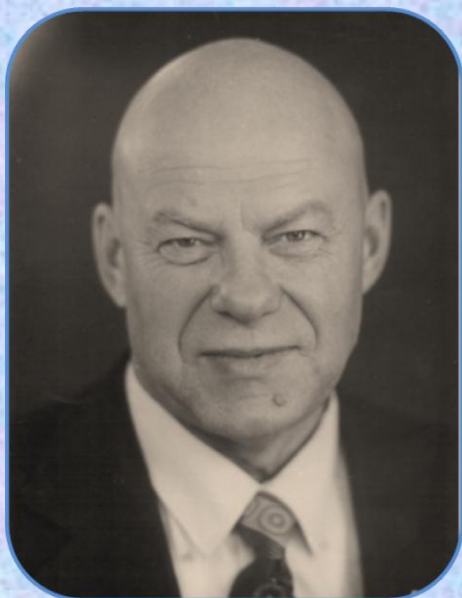
Література про Заболотного Д. К.

1. **Пицык Н. Е.** Даниил Кириллович Заболотный. 1866-1929 / Н. Е. Пицык ; отв. ред. Л. Б. Борисов. - Москва : Наука, 1988. - 303 с.
2. **Академік Д. К.** Заболотний - вчений, лікар, педагог, громадянин. Другі коледжські читання 15 грудня 1999 р. : матеріали / Вінниц. мед. коледж ім. Д. К. Заболотного, Вінниц. ДМУ ім. М. І. Пирогова. – Вінниця, 1999. - 93 с.
3. **Остапенко В. Т.** Данило Заболотний, вчений і громадянин / В.Т. Остапенко, М.В. Тичинський, Л.Т. Марцінковський . - Вінниця : Південний буг, 1996. - 48 с. : ил.
4. **Васильев К. Г.** Д.К. Заболотный (1866-1929) / К. Г. Васильев. - Москва : Медицина, 1986. - 104 с. : ил.
5. **Васильєв К. Г.** Музей Д. К. Заболотного : путівник / К. Г. Васильєв, О. М. Голяченко, Л. Т. Марцінковський. - Одеса : Маяк, 1983. - 55 с. : ил.
6. **Билай В. И.** Жизнь, отданная людям : к 100-летию со дня рождения академика Д. К. Заболотного / В. И. Билай. - Киев : Наукова думка, 1966. - 71 с. : ил.
7. **Билай В. И.** Даниил Кирилович Заболотный / В. И. Билай. - Киев : Наукова думка, 1987. - 128 с. : ил., портр.
8. **Вінниччина** медична: під знаком Червоного Хреста : альманах / ред. Л. М. Загородня [та ін.]. - Вінниця : Прада Арт, 2013. - 216 с. - (Подільські джерела : альманах ; № 5, 2013 р.).
9. **Гиммельфарб Я. К.** Д. К. Заболотный. 1866-929 / Я. К. Гиммельфарб, К. М. Гродский. - Москва : Медгиз, 1958. - 224 с. : ил., портр.
10. **Голубев Глеб.** Житие Даниила Заболотного / Г. Голубев. - Москва : Молодая гвардия, 1962. - 256 с. : ил.
11. **Академік Д. К.** Заболотний. 100 років 1866-1966 : буклет. - Вінниця, 1966. - 8 с. : фот.
12. **Д. К. Заболотний** і сучасна мікробіологія та епідеміологія : матеріали конф., присвяч. 100-річчю з дня народж. Д. К. Заболотного / відп. ред. С. М. Московець . - Київ : Наукова думка, 1968. - 220 с. : табл., фот.
13. **Крижанівський Є.** Тривожна доля : розповідь про життя Д. К. Заболотного / Є. Крижанівський. - Київ : Молодь, 1971. - 176 с.
14. **Грандо О. А.** Подорож у минуле медицини / О. А. Грандо ; Центр. музей медицини України = Travel to the Past of Medicine / Grando A. - Київ : Тріумф, 1995. - 176 с. : іл.
15. **Медицина** в літературі та живописі : альманах / уклад.: Л. П. Солейко, О. В. Солейко. - Вінниця : Нова книга, 2007. - 256 с. : іл.

Кузьмін Іван Васильович

(1924), кібернетик

Режим доступу:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%83%D0%B7%D1%8C%D0%BC%D1%96%D0%BD_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD_%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

Народився 3 лютого 1924 року у Сибіру в селі Угуй Усть-Тарского району Новосибірської області в російській сім'ї робітників.

Доктор технічних наук, професор, віце-президент Академії наук прикладної радіоелектроніки, заслужений діяч науки України.

Випускник Військово-повітряної інженерної академії ім. М. Є. Жуковського 1956 року.

У 1965–1976 рр. – проректор з наукової роботи Харківського інституту радіоелектроніки.

З 1976 р. до 1995 р. – ректор Вінницького політехнічного інституту, завідувач кафедри АСУ. Почесний завідувач кафедри системотехніки.

Автор монографій, підручників і навчальних посібників з теорії інформації, математичного моделювання складних систем, розробки автоматизованих систем управління.

У 1967 році Кузьмін І. В. у Харківському інституті радіоелектроніки організував кафедру теоретичної кібернетики. У нього вчилися і захищали кандидатські та докторські дисертації Е. Г. Петров, В. М. Кузьменко, В. В. Євсєєв, Л. В. Гуц, Б. Є. Кухарєв та інші.

Під керівництвом проф. І. В. Кузьміна виконувалися значущі наукові розробки щодо створення АСУ підприємствами й автоматизації управління міськими підсистемами (транспортною, житловою забудовою тощо).

За видатні роботи в області кібернетики і теорії інформації Кузьміну І. В. присуджена Державна премія України (1981 р.), його ім'я занесене в Українську радянську енциклопедію (1981 р., т. 5).

Лівінський Олександр Михайлович

(1934), інженер-будівельник

Режим доступу:

<http://www.uan.ua/ua/content/%D0%B%D1%96%D0%B2%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80-%D0%BC%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>

Народився 13 листопада 1934 року в с. Олександрівка, Тростянецького р-ну, Вінницької обл.; українець, громадянин України. Освіта вища; Київський інженерно-будівельний інститут (1959-1965), факультет механізації та автоматизації будівельного виробництва інженер-механік; доктор технічних наук (1991), професор (1992); Методист, директор павільйонів «Нова техніка і механізація» і «Будівництво» УРСР (1958-1968). ВДНГ старший науковий співробітник, завідувачий сектором, лабораторії відділу в НДІ будівельного виробництва (1968-1997). Перший віце-президент Академії будівництва України, директор НТЦ АБУ (1994-2001). Член двох спеціальних вчених рад; член редколегії фахових журналів «Техніка будівництва», «Теорія і практика будівництва» і журналу «Винахідник і раціоналізатор». Іноземний член Російської академії архітектури і будівельних наук (1995), почесний член Української академії архітектури (2001), академік Міжнародної академії наук екології та безпеки життєдіяльності (МАНЕЖ Санкт-Петербург). Автор понад 270 наукових праць та винаходів. Розробник понад 25 відомчих і республіканських будівельних норм України. Заслужений будівельник України (1996); Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2000), Заслужений винахідник СРСР (1985) Лауреат премії ім. академіка М.С. Будникова (1996). Нагороджений золотою медаллю Платона (2002) і медаллю М.Ломоносова (РФ) (2006). Військове звання генерал-полковник Запорізького козацтва (2008).

Академік УАН (1992); Відділення архітектури і будівельних наук; член Президії УАН (2001); Перший віце-президент УАН (2005); Керівник відділення архітектури і будівельних наук УАН (2005).

Малиновський Людвиг Іванович (1875-1917), хірург

Народився 7 жовтня 1875 в Кам'янці-Подільському в сім'ї вчителів. 1898 року закінчив Кам'янець-Подільську гімназію і вступив на медичний факультет Юр'євського університету. 1902 року з відзнакою закінчив університет. 1903 року повернувся на Поділля. У Дунаївцях завідував лікарнею на 19 ліжок.

У 1905 році Малиновського призначили старшим лікарем і хірургом Вінницької повітової земської лікарні (нині Вінницька обласна клінічна лікарня імені Миколи Пирогова).

З весни 1910 року за особистим дозволом імператора був розпочатий всеросійський збір коштів на будівництво лікарні. Першу тисячу карбованців вніс імператор Микола II.

Л. І. Малиновський став одним із провідних хірургів Подільської губернії, найактивнішим членом Вінницького Пироговського медичного товариства, яке згодом і очолив. Є автором п'яти ґрунтовних праць з хірургії та підручника "Догмы асептики".

Іменем Л. І. Малиновського названо одну з вулиць міста Вінниці.

1. **Боржиевский Ц. К.** Людвиг Иванович Малиновский // Новый хирургический архив. — 1959. — № 4. — С. 127—129.
2. **Веденко В. Г.** Л. И. Малиновский. Видный земский врач // Советское здравоохранение. — 1975. — № 2. — С. 70—71.
3. **Земський лікар Л.** Малиновський — уродженець Кам'янця-Подільського // Мазурик Є. В. Нариси про минуле і сьогодення медицини Кам'янця-Подільського і Хмельниччини. — Кам'янець-Подільський : Абетка, 1999. — С. 156—161.
4. **Иванашко В. С.** Людвиг Малиновский (К 130-летию со дня рождения) // Асклепий. — 2006. — Т. 9, № 1. — С. 10-16.
5. **Пустіва В.** Вулиця Малиновського-хірурга, а не маршала: [Про відкриття у Вінниці меморіального комплексу, присвяченого одному з провідних хірургів Вінниці початку ХХ століття Людвігу Малиновському] // Вінницька газета (Спеціальний випуск газети «П'ятниця»). — 2007. — 16 листопада. — С. 2.
6. **Вінниччина** медична: під знаком Червоного Хреста : альманах / ред. Л. М. Загородня [та ін.]. - Вінниця : Прада Арт, 2013. - 216 с. - (Подільські джерела : альманах ; № 5, 2013 р.).

Міхельсон Володимир Олександрович (1860-1927), фізик і геофізик, метеоролог

Режим доступу:

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D0%BE%D0%BD,_%D0%92%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

Народився 18 червня 1860 року в Тульчині, Подільської губернії -

По закінченні курсу на фізико-математичному факультеті московського університету в 1883 році був залишений при ньому, а в 1886 році зарахований приват-доцентом. У 1887 році був відраджений за кордон. Отримавши ступінь доктора фізики в 1894 році, призначений професором московського сільськогосподарського інституту по кафедрі фізики і метеорології. У 1895-1897 роках Міхельсон організував "среднерусской сільськогосподарсько-метеорологічну мережу", але у 1898 році через невиділення обіцяних коштів від ведення її відмовився. З 1895 року він редагував "Спостереження Метеорологічної Обсерваторії Московського Сільськогосподарського Інституту".

Міхельсон В. О. першим застосував методи статистичної фізики для визначення функції розподілу енергії в спектрі випромінювання абсолютно чорного тіла. Узагальнив ефект Доплера у випадку, коли світло проходить через середовище зі змінюваним показником заломлення. Встановив залежність швидкості поширення фронту займання від складу горючої газової суміші (детонація і дефлаграція). Заклав основи теорії вибухового горіння і розвинув теорію горіння газової суміші в пальнику Р. Бунзена.

Володимир Олександрович Міхельсон - один з основоположників вітчизняної актинометрії. Створив ряд актинометричних приладів (крижаний піргеліометр, біметалічний Актинометр та ін.). Займався питаннями застосування метеорології в сільському господарстві.

Мороз Василь Максимович

(1942), фізіолог

Народився 2 лютого 1942 року в с. Озеро Немирівського району.

У 1967 році закінчив Вінницький медінститут за спеціальністю лікар.

З 1967 р. до 1968 р. працював терапевтом Шпиківської дільничої лікарні Вінницької області.

Подальша діяльність В. М. Мороза пов'язана з Вінницьким медичним університетом: асистент кафедри нормальної фізіології (1968-1969), аспірант цієї ж кафедри (1969-1972), асистент (1972-1976), доцент (1976-1984), професор (1984-1991), завідувач кафедри з 1991 р. до 2015 р.

Призначався вченим секретарем Ради університету (1975-1982), заступником декана лікувального факультету (1982-1984), деканом педіатричного факультету (1984-1986), проректором з навчальної роботи (1986-1988).

З 1988 року - ректор Вінницького медичного інституту, а з 1994 року - ректор Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. З 1991 р. - член міжнародного товариства по вивченню мозку (IBRO); у 1993 р. присвоєне почесне звання „Заслужений діяч науки і техніки України”; у 1994 р. - обраний президентом Міжнародної академії інтегративної антропології; з 1988 р. - академік академії наук вищої школи України; у 2002 році обраний членом-кореспондентом АМН України в галузі фізіології, а з 2010 року – академік НАМН України.

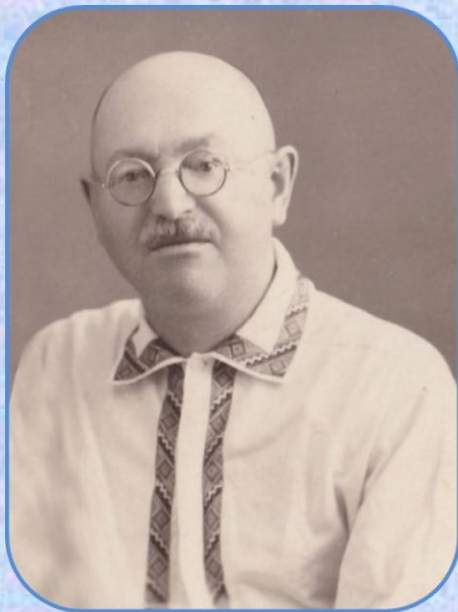
Під керівництвом В. М. Мороза Вінницький медичний інститут набув статус університету та статус національного вищого медичного навчального закладу. 24 серпня 2003 року Указом Президента України Василь Максимович Мороз удостоєний високого звання Герой України.

Література про Мороза В. М.

1. **Мороз Василь Максимович** : біобібліогр. покаж.: (до 65-річчя з дня народж.) / Вінниц. НМУ ім. М. І. Пирогова ; ред. М. В. Йолтухівський. – Вінниця, 2007. - 42 с. : фото.цв.
2. **Ядро інтелігентності** : сб. биограф. информ. Т. 2. - Вінниця : Подолія, 2004. - 351 с. - (Бібліотека газети Подолія' 2003).
3. **Подільський Едуард**. Дорога під чистими зорями : худ.-публіцист. нарис / Е. Подільський. - Вінниця, 2008. - 156 с. : фото
4. **В. М. Мороз** (до 70-річчя з дня народження) // Фізіологічний журнал. - 2012. - Т. 58, № 1. - С. 102-104.
5. **Мороз Василь Максимович** (до 70-річчя від дня народження) // Клінічна та експериментальна патологія. - 2012. - Т. 11, № 1. - С. 216-217.
6. **Академіку НАМН України В.М. Морозу - 70 років** // Журнал Національної Академії Медичних Наук України. - 2012. - Т. 18, № 1. - С. 140-141.
7. **Мороз Василь Максимович** // Вісник Вінницького державного медичного університету. - 2002. - Т. 6, № 1. - С. 1.
8. **Ректора** медунивера Василя Мороза нагородили : [знаком отличия "За заслуги перед Винничиной"] // Вінницькі РЕАЛії. - 2012. - 15 лют. (№ 7). - С. 7 : портр.
9. **Мороз В. М.** Актуальне інтерв'ю з нагоди створення Вінницького державного медичного університету ім. М. І. Пирогова [з його ректором В. М. Морозом] / В. М. Мороз // Молодий медик. - 1994. - 29 черв. (№ 4).
10. **70 років** 2 лютого 2012 року виповнюється відомому українському нейрофізіологу, педагогу, організатору вищої медичної школи, академіку НАМН України, професору Василю Максимовичу Морозу : кроки зростання // Молодий медик. - 2012. - Січ. (№ 1). - С. 1 : фот.
11. **Мороз В. М.** Василь Мороз: «Людина завжди вважає, що могла б зробити більше, ніж вже зробила» / В. М. Мороз ; кор. В. Родінкова // Молодий медик. - 2012. - Січ. (№ 1). - С. 2 : фот.
12. **Василь Максимович Мороз** : (до 70-річчя від дня народження) // Експериментальна та клінічна фізіологія та біохімія. - 2012. - № 1. - С. 105-105.
13. **Василь Максимович Мороз** : (до 60-річчя з дня народження) // Фізіологічний журнал. - 2001. - Т. 47, № 6. - С. 99-100.

Отамановський Валентин Дмитрович (1893-1964), краєзнавець, історик, бібліограф

Народився 27 лютого 1893 року в селі Яблунівка, Смілянської волості, Черкаського повіту Київської губернії.

Наприкінці 90-х років XIX ст. родина переїхала до Києва. У 1912 р. Валентин Отамановський закінчив 5-ту Київську гімназію із золотою медаллю і вступив на юридичний факультет Київського університету. У 1913 році перейшов до Київського політехнічного інституту.

16 січня 1918 року В. Д. Отамановський, як юнак Першої Української юнацької військової школи ім. Б. Хмельницького бере участь в бою під Крутами. У 1920 році переїздить до Вінниці. Зміна місця проживання була викликана необхідністю роботи в архіві, де збереглися першоджерела з історії магдебурзького права України, зокрема Поділля і Вінниці.

У квітні 1924 року відкриває науково-методичний краєзнавчий центр — Кабінет виучування Поділля, до роботи у Кабінеті було залучено близько 30 вчених. 8 листопада 1927 р. відкриває меморіальну садибу-музей, де народився Михайло Коцюбинський.

У серпні 1929 року заарештований у сфальшованій справі Спілки визволення України, дістав 5 років таборів суворого режиму та 2 роки заслання до Татарстану.

У 1945 році - склав екстерном іспити у Краснодарському педагогічному інституті і здобув ще один диплом — історика, що формально вимагався для допуску до захисту кандидатської дисертації. У 1946 році в Московському університеті він успішно захищає кандидатську дисертацію. А через 10 років у Санкт-Петербурзькому університеті захищає докторську дисертацію з тематики дослідження історії Вінниці. З 1958 року професор Отамановський жив і працював у Харкові, викладав латину в медичному інституті.

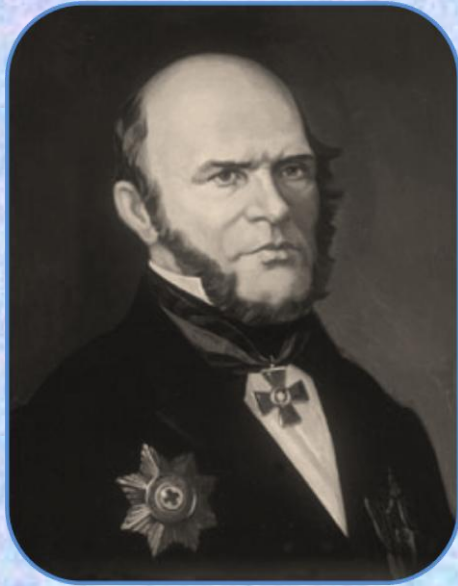
У Вінниці його іменем названа одна з вулиць.

Подільська старовина : зб. наук. праць / відпов. ред. В. А. Косаківський. - Вінниця, 1993. - 480 с.

Пирогов Микола Іванович

(1810-1881), хірург-анатом

Народився 13 листопада 1810 р. в Москві. Отримати освіту йому допоміг знайомий сім'ї - відомий московський лікар, професор Московського університету Є. Мухін, який помітив здібності хлопчика і став займатися з ним індивідуально.

Коли Миколі Пирогову виповнилося чотирнадцять років, він вступив на медичний факультет Московського університету. Після закінчення університету, М. Пирогов був направлений на підготовку до професорської діяльності в Дерптський університет. Тут, у хірургічній клініці, М. І. Пирогов пропрацював п'ять років, блискуче захистив докторську дисертацію і у 26 років став професором хірургії.

У 1841 році М. І. Пирогов був запрошений на кафедру хірургії в Медико-хірургічну академію Петербурга. Тут учений пропрацював більше десяти років і створив першу в Росії хірургічну клініку. У ній він заснував ще один напрям медицини - госпітальну хірургію.

16 жовтня 1846 відбулося перше випробування ефірного наркозу.

Пирогов склав перший анатомічний атлас, що став незамінним керівництвом для лікарів-хірургів. Тепер вони отримали можливість оперувати, завдаючи мінімальних травм хворому.

Брав участь у військових діях на Кавказі і в Криму, вперше почав оперувати поранених з використанням ефірного знеболення.

Пирогов оселився у своєму маєтку Вишня неподалік від Вінниці, де організував безкоштовну лікарню. Він виїжджав звідти тільки за кордон, а також на запрошення Петербурзького університету для читання лекцій. До цього часу Пирогов вже був членом кількох іноземних академій.

Література про Пирогова М. І.

1. **Пироговський** меморіал у Вінниці : бібліогр. покажчик.: до 50-річчя з дня засн. / Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва, Нац. музей-садиба М. І. Пирогова. - Вінниця, 1997. - 23 с.
2. **Науково-педагогічна діяльність** М. І. Пирогова : бібліогр. покажч. : (до 50-річчя Націон. музею-садиби М. І. Пирогова) / Вінниц. ОУНБ ім. К. А. Тімірязєва ; ред. Л. І. Фоменко [та ін.]. - Вінниця, 1997. - 64 с.
3. **Якобсон С. А.** Н. И. Пирогов и зарубежная медицинская наука / С. А. Якобсон. - Москва : Медгиз, 1955. - 104 с. : портр.
4. **Геселевич А. М.** Великий русский врач и ученый Н. И. Пирогов : к 150-летию со дня рождения / А. М. Геселевич ; Ин-т санитарного просвещения. - Москва : Ин-т сан. просвещения МЗ СССР, 1960. - 33 с. - (В помощь лектору).
5. **Могилевський Б.** Життя Пирогова : повість про великого хірурга і педагога / Б. Могилевський ; пер. з рос.: Г. Ігнатенко, Ц. Альберт. - Київ : Молодь, 1953. - 279 с.
6. **Максименков А. Н.** Николай Иванович Пирогов : его жизнь и встречи в портретах и иллюстрациях / А. Н. Максименков. - Ленинград : Медгиз, 1961. - 211 с. : ил.
7. **Бараев Т. М.** "В святых местах искания истины" (Пирогов в Одессе; к 200-летию со дня рождения) / Т. М. Бараев. - Одесса : Фаворит ; Одесса : Печатный дом, 2010. - 212 с.
8. **Геселевич А. М.** Летопись жизни Н. И. Пирогова (1810-1881) / А. М. Геселевич ; АМН СССР. - Москва : Медицина, 1976. - 100 с.
9. **Національний музей-садиба М.І. Пирогова** = М. І. Pyrogov national memorial estate : фотоальбом / ред. В. Гораш, В. Шевченко. - Вінниця : ВіГор, 2011. - 96 с. : фото.цв.
10. **Севастопольские** письма Н.И. Пирогова 1854-1855 / под ред. и с примеч. Ю. Г. Малиса. - Переизд. кн. "Севастопольские письма Н.И. Пирогова", Тип. М. Меркушева, Нев. просп. № 8, С-Петербург, 1907 г. / ред. Ю. Г. Малис ; Изд. Русского Хирург. О-ва Пирогова. - Санкт-Петербург : ВМедА, 2010. - 232 с. : фот.
11. **Геселевич А. М.** Научное, литературное и эпистолярное наследие Николая Ивановича Пирогова / А. М. Геселевич ; авт. предисл. А. Н. Бакулев. - Москва : Медгиз, 1956. - 264 с.
12. **Герасименко В. И.** Усадьба Н. И. Пирогова "Вишня" : кр. ист. очерк / В. И. Герасименко ; отв. ред. М. А. Благовещенский. - Винница, 1950. - 34 с. : ил.
13. **Даль М. К.** Н. И. Пирогов, его патологоанатомические наблюдения и исследования / М. К. Даль. - Киев : Медгиз УССР, 1947. - 34 с.
14. **Красновский А. А.** Педагогические идеи Н. И. Пирогова / А. А. Красновский. - Москва : Гос. учебно-педагог. изд-во М-ва просвещения РСФСР, 1949. - 196 с. : ил.
15. **Могилевский Б.** Жизнь Пирогова : повесть о великом хирурге и педагоге / Б. Могилевский. - Москва : Детгиз, 1952. - 296 с.
16. **Пирогов М.І. основоположник** російської хірургії / ред. І. М. Іщенко. - Київ : Держ. мед. вид-во УРСР, 1951. - 80 с.
17. **Штрайх С. Я.** Николай Иванович Пирогов / С. Я. Штрайх. - Москва : Военное изд-во, 1949. - 176 с. : портр.
18. **Микола Іванович Пирогов** - видатний хірург, педагог і громадський діяч (до 200-річчя від дня народження) : біобібліогр. покажч. / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд.: Л. О. Пономаренко, Н. А. Стельмах, С. П. Пєєва ; наук. ред. П. І. Рогова. - Київ : Пед. думка, 2011. - 124 с. : портр. - (Видатні педагоги світу ; вип. 7).

Семполовський Лев Людвигович (1868-1960), селекціонер

Лев (Леон) Людвигович Семполовський народився 4 квітня 1868 року в селі Крерове Познанського воєводства (Польща) в родині управителя поміщицьких маєтків.

Український селекціонер, доктор філософії та природничих наук.

У 1885 році закінчив Познанську гімназію, в 1885–1889 роках вивчав хімію і природничі науки в університетах Бреслау, Ростока та Берліна.

З 1890 року працює на цукрових заводах у Франції, займається селекцією цукрового буряка в Німеччині та Італії.

У 1898 році запрошений адміністрацією Уладівського цукрового заводу - сучасний Калинівський район, очолив Уладівську селекційну станцію, одночасно працював хіміком на заводі.

З 1930 року працював завідувачем бурякової секції та заступником директора Уладово-Люлинецької селекційно-насінневої станції.

Вважається основоположником вітчизняної селекції, одним з перших впровадив у селекційну практику гібридизацію.

За довгі роки своєї діяльності на станції вивів і впровадив 76 високопродуктивних сортів цукрових буряків (У1030, У1722, У1018 та ін.) та 1 сорт кормової моркви.

Нагороджений двома Великими Золотими медалями ВСГВ, медаллю «За доблесний труд у Великій вітчизняній війні», орденами Трудового Червоного Прапора (1948) і Леніна (1958). У 1976 році відкрито музей історії Уладово-Люлинецької дослідно-селекційної станції.

Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-11138.html>

Тутковський Павло Аполонович

(1858-1930), географ, геолог, педагог

Народився 1 березня 1858 року в селищі Липовці теперішньої Вінницької області в родині службовця.

Закінчивши Житомирську чоловічу гімназію із срібною медаллю, в 1877 році поступив на природниче відділення фізико-математичного факультету Київського університету, проте був виключений з нього в 1879 році за участь у студентському заколоті. Закінчив курс у 1882 році. По закінченні навчання Феофілактів рекомендував Тутковського на кафедру геології та мінералогії з метою підготовки до професорського звання. За дорученням Київського товариства природознавців Тутковський з 1884 по 1902 рік проводить геологічні дослідження практично всіх губерній України. Він захоплюється вивченням викопної мікрофауни і вперше в Росії друкує близько 20 оригінальних праць з цього питання. Водночас він вивчає підземні води України і у 1895 році подає свій проект водопостачання Києва. Саме завдяки йому Київ став одним з перших європейських міст, що забезпечило себе артезіанською водою.

Рада фізико-математичного факультету Казанського університету присудила Тутковському ступінь доктора мінералогії та геогнозії. З 1913 року викладає в Університеті святого Володимира, обіймає посаду приват-доцента географії, з 1914 року — професор кафедри географії, читає лекції з фізичної географії.

У 1917 році створив при Київському університеті Географічний інститут. Один із основоположників Української Академії Наук, українських інститутів. Обраний 1919 року головою фізико-математичного відділу УАН. З 1920 року очолював Краєзнавчу комісію при Академії Наук.

У 1923 році Павло Тутковський видає укладений ним «Словник геологічної термінології». У 1924 році збувається мрія вченого про створення Геологічного музею при Інституті геологічних наук УАН в Києві.

Режим доступу:

http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/pavlo_tutkovskiy_fundator_geologichnoyi_naukovoyi_shkoli_v_ukrayini.html

Виставка знайомить з видатними діячами різних галузей науки, життя і діяльність яких пов'язана з Вінниччиною. Інформація про науковців розташована за алфавітом прізвищ.